

Plandocumentatie van de stadsenclave

Plan Documentation of the Urban Enclave

**Dick van Gameren, Annenies Kraaij,
Pierijn van der Putt**

Tekeningen/Drawings:
**Cederick Ingen-Housz, Michiel van Hennik,
Imke van Leuken**

Fotografie/Photography:
Annenies Kraaij

In the plan documentation for this fifth edition of *DASH*, ten urban enclaves have been mapped and illustrated using new analytic drawings and photo reportages specially commissioned for this study. These ten projects, spanning some 800 years, show how new residential areas have been designed and created within existing towns and cities. Together they reveal the continuing process of reacting to, and updating, existing models for city living. The connection between the chosen series and the exemplary aspects of these projects is explained in the introductory article in this edition of *DASH* on pages 4 to 11.

In chronological order the documentation comprises the following ten projects:

The Groot Begijnhof, Leuven (Louvain), founded circa 1230
 The Adelphi complex, London, 1768-1772 – Robert, John, James and William Adam, London
 The Linnaeushof, Amsterdam, 1924-1928 – A.J. Kropholler
 The Rabenhof, Vienna, 1925-1929 – Herman Aichinger and Heinrich Schmid
 Résidence du Point-du-Jour, Boulogne-Billancourt, Paris, 1957-1963 – Fernand Pouillon
 The Barbican, London, 1955-1982 – Chamberlin Powell & Bon
 Oude Haven, Rotterdam, 1978-1984 – Piet Blom
 The Noorderhof, Amsterdam, 1995-1999 – Rob Krier
 Chassé Park, Breda, 1997-2007 – OMA et al.
 Funenpark, Amsterdam, 1998-2005 – Frits van Dongen (de Architecten Cie.) et al.

The ten plans have been redrawn in an identical style to enhance insight and facilitate comparison. In the first series of drawings each project's building volumes have been drawn in a substantial section of the surrounding city.

These overviews are followed by more detailed drawings of the project's ground level. The relationship between residential space, private outdoor space, collective indoor and outdoor spaces, and the public domain is emphasized in the manner now customary in *DASH*. The private residential spaces in these drawings are represented as *solid*, while the collective openings and facilities are 'open' in plan, in a similar approach to that of the celebrated Nolli map of eighteenth-century Rome.

In the case of the two projects with a second public (deck) level, the Adelphi and the Barbican, both 'ground' levels have been drawn. The dwelling floor plans have also been included in the drawings of the relatively small Adelphi project, along with one or more vertical sections.

Detailed floor plans of one or more characteristic dwelling types are always included in the project documentation, with the exception of the final two projects which are notable for their enormous variety in dwelling type. Given the availability of this information in all existing publications, references to literature are considered sufficient in these two instances.

An analytical, spatial diagram of the public space, internal and external connections and iconic structures supports understanding of the spatial design of each enclave.

The overview drawings are always based on topographical maps of the relevant cities in the most up-to-date version available. The detailed maps represent the original layout as far as possible, with the exception of the Groot Begijnhof, where the present situation, created after large-scale

restoration works took place in the 1980s, forms the basis for the drawings.

Illustrations in Bolton's publication were used as the starting point for drawings of the Adelphi project, while the plans incorporate Christopher Woodward's more precise reconstruction, produced for the exhibition and publication of the project in Sir John Soane's Museum in 2007, curated by Alistair Rowan.

Documentation for the Linnaeushof, the Rabenhof, Résidence du Point-du-Jour and the Noorderhof is based on drawings attached to planning permission applications in the archives of the relevant government planning offices. Material from the designers and from earlier publications was used for the Barbican, Oude Haven, Chassé Park and Funenpark.

Local historical archives furnished supplementary historical maps and photos.

De Stadsenclave

In de plandocumentatie van deze vijfde uitgave van *DASH* worden tien stadsenclaves in kaart en beeld gebracht, aan de hand van nieuw gemaakte analytische tekeningen en speciaal voor deze studie vervaardigde fotoreportages. De tien projecten, ontstaan in een tijdspanne van 800 jaar, tonen hoe nieuwe woongebieden binnen bestaande steden zijn ontworpen en tot stand gekomen. Samen laten ze het voortdurende proces zien van reactie en vernieuwing van bestaande modellen voor het wonen in de stad. De samenhang in de gekozen reeks en de exemplarische aspecten van de projecten zijn in het inleidende artikel van deze *DASH* op pagina 4 tot en met 11 uiteengezet.

In chronologische volgorde geplaatst, omvat de documentatie de volgende tien projecten:

Groot Begijnhof, Leuven, gesticht rond 1230
 Adelphi-complex, Londen, 1768-1772 – Robert, John, James en William Adam, Londen
 Linnaeushof, Amsterdam, 1924-1928 – A.J. Kropholler
 Rabenhof, Wenen, 1925-1929 – Herman Aichinger en Heinrich Schmid
 Résidence du Point-du-Jour, Boulogne-Billancourt, Parijs, 1957-1963 – Fernand Pouillon
 Barbican, Londen, 1955-1982 – Chamberlin, Powell en Bon
 Oude Haven, Rotterdam, 1978-1984 – Piet Blom
 Noorderhof, Amsterdam, 1995-1999 – Rob Krier
 Chassé Park, Breda, 1997-2007 – OMA e.a.
 Funenpark, Amsterdam, 1998-2005 – Frits van Dongen (de Architecten Cie.) e.a.

Om de plannen inzichtelijk en vergelijkbaar te maken, zijn de tien projecten opnieuw getekend in een identieke tekenstijl. In de eerste reeks tekeningen zijn de bouwvolumes van het project getekend in een ruime uitsnede uit de omringende stad.

Op deze overzichtstekeningen volgen meer gedetailleerde tekeningen van de maaiveldlaag van het project. Op de inmiddels in *DASH* gebruikelijke wijze wordt de verhouding tussen woonruimte, privé buitenruimte, collectieve binnen- en buitenruimten, en het openbare domein benadrukt. In deze tekeningen zijn de privé woonruimten als *solid* weergegeven, en zijn juist de collectieve ontsluitingen en voorzieningen in de bouwmassa als 'open' plattegrond weergegeven, in opzet vergelijkbaar met de beroemde Nolli-kaart van het achttiende-eeuwse Rome.

Voor de projecten met een tweede openbaar (*deck*) niveau, Adelphi en Barbican, zijn beide maaivelden getekend. In de tekeningen van het relatief kleine Adelphi-project zijn bij wijze van uitzondering ook de woningplattegronden getekend. Vergelijkbaar met deze plattegrond zijn ook een of meerdere profielen getekend.

Voorts zijn voor de projecten steeds een of meerdere kenmerkende woningtypen in plattegrond uitgetekend. De laatste twee projecten onderscheiden zich door een enorme variatie in woningtypen. Gezien de eenvoudige beschikbaarheid van juist deze gegevens in al bestaande publicaties is hier volstaan met literatuurverwijzingen.

Een analytisch ruimtelijk schema van de openbare

ruimte, interne en externe verbindingen en beeldbepalende bebouwing ondersteunt het begrip van de ruimtelijke opzet van elke enclave.

De overzichtstekeningen zijn telkens gebaseerd op topografische kaarten van de betreffende steden in de meest actuele en beschikbare versie. De gedetailleerde kaarten geven zoveel mogelijk de oorspronkelijke opzet weer, met uitzondering van het Groot Begijnhof, waar de actuele situatie, ontstaan na de grootscheepse restauraties in de jaren 1980, onderlegger is voor de tekeningen.

Voor de tekeningen van het Adelphi-project zijn de tekeningen in Bolton's publicatie als uitgangspunt genomen. In de plattegronden is vervolgens de meer precieze reconstructie van Christopher Woodward verwerkt, gemaakt voor de tentoonstelling en publicatie over het project in het Sir John Soane's Museum in 2007, onder curatorschap van Alistair Rowan.

Linnaeushof, Rabenhof, Résidence du Point-du-Jour en Noorderhof zijn gebaseerd op de bouwaanvraagtekeningen in de betreffende gemeentelijke Bouw- en woningtoezicht archieven. Voor Barbican, Oude Haven, Chassé Park en Funenpark is uitgegaan van (gepubliceerd) materiaal van de ontwerpers.

Plaatselijke historische archieven leverden de aanvullende historische kaarten en foto's.